

Правотворча роль договорів найяскравіше проявляється в галузі міжнародного права, тобто права, яке регулює взаємовідносини між незалежними одна від одної державами. Джерелами міжнародного права вважаються міжнародний правовий звичай та міжнародний договір.

Міжнародні договори мають нормативний характер, тобто встановлюють правила поведінки. Ними встановлюються точні об'єктивні норми права, які кожен з учасників договору зобов'язується виконувати, здебільшого на своїй території.

На нинішньому етапі можна стверджувати чітку тенденцію розвитку міжнародного права, визначальним джерелом якої є договір. Роль міжнародного правового звичаю, як такого, якому бракує точності змісту та юридичної оформленості, постійно зменшується.

Але договір на сучасному етапі розвитку суспільства має значення не тільки в міжнародному житті. У багатьох галузях права, договір впливає на вирішення різних юридичних тонкощів, зокрема, важливу роль в регулюванні трудових відносин відіграє договір між власником підприємства або уповноваженим ним органом та трудовим колективом, тобто колективний договір. В цілому, такі договори базуються на диспозитивних нормах права, тобто на нормах, які надають можливість учасникам правовідносин самим домовитися про взаємні права і обов'язки. Практика укладання колективних договорів та угод показує, що ці акти в основному направлені на регулювання оплати праці та встановлення додаткових порівняно з законодавством гарантій і переваг. Іноді вони конкретизують положення законодавства.

Отже, нормативні договори є невід'ємною частиною законодавства України, виступаючи у якості ефективного регулятора як внутрішньодержавних, так і міжнародних суспільних відносин.

В. О. Лагута,

аспірант кафедри цивільного процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ РОЗУМНИХ СТРОКІВ РОЗГЛЯДУ СПРАВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

В статті 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод зазначено кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Відповідно до ч. 1 ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суди при розгляді справ використовують Конвенцію та практику Європейського Суду з прав людини як джерело права, тому нагальним стало завдання розуміння змісту цього міжнародного документу й основних механізмів реалізації його норм.

Найбільш проблемним для нашої держави стало виконання вимоги стосовно дотримання розумних строків розгляду справ.

Дослідженням цього питання займалися Н. Ю. Сакара, В. І. Тertiшніков, В. В. Комаров, О. В. Андрійчук, В. П. Паліюк, О. В. Ісаєва.

При оцінці національними судами того, який строк необхідно вважати розумним виникають певні труднощі, оскільки діючим процесуальним законодавством не передбачено визначення цього поняття. Аналіз практики Європейського Суду, щодо положення тлумачення «розумний строк» свідчить: в рішенні у справі «Бруган та інші проти Сполученого Королівства» роз'яснив, що строк, який можна визначити розумним, не може бути однаковим для всіх справ і було б неприродним встановлювати один строк в конкретному часовому виразі для усіх випадків.

Для визначення того чи була тривалість строку розумною, Європейський Суд визначає початок такого строку та його закінчення. Перебіг строку у справах про цивільні права та обов'язки відраховується з моменту відкриття провадження у справі, а в окремих випадках – і з моменту виникнення права на подання позову до суду.

Різним є момент закінчення перебігу строку. У справах про цивільні права та обов'язки такий момент найчастіше визнається Європейський Судом ухваленням остаточного рішення суду або навіть моментом повного виконання судового рішення.

При тлумаченні поняття „*ratione temporis*” у контексті Європейської конвенції щодо кримінальних і цивільних справ Європейський суд з прав людини використовує такі критерії: складність справи, поведінка заявника, поведінка державних органів, значущість питання для заявника.

Найчастіше до затягування справи призводить саме поведінка державних органів. Відповідно до рішень Європейського суду у справах «Войтенко проти України» (рішення ЄСПЛ від 29 червня 2004 року), «Паскал проти України» (рішення ЄСПЛ від 15 вересня 2011 року), «Буров проти України» (рішення ЄСПЛ від 17 березня 2011 року), «Коробов проти України» (рішення ЄСПЛ від 21 липня 2012 року), «Іззетов проти України» (рішення ЄСПЛ від 15 вересня 2011 року), «Тодоров проти України» (рішення ЄСПЛ від 12 січня 2012 року), «Балицький проти України» (рішення ЄСПЛ від 03 листопада 2011) державні органи несуть відповідальність за порушення ст. 6 Конвенції.

Прикладом судової тяганини може бути порушення строків для відкриття провадження у справі, призначення і проведення попереднього судового засід-

дання, призначення справи до розгляду, безпідставні та численні відкладення розгляду справи чи оголошення перерви у судовому засіданні, порушення строків підготовки процесуальних документів, порушення строків, встановлених для виконання судових рішень.

Протягом 2011-2012 років до Вищої кваліфікаційної комісії суддів надійшло 28 839 скарг і заяв щодо поведінки суддів, а саме затягування строків розгляду. Зважаючи на кількість суддів (8 214 суддів станом на 1 січня 2013 р.), в середньому на одного суддю припадало майже по 4 скарги (це навіть не беручи до уваги скарги, які було скеровано до Вищої ради юстиції). Однак, законодавством не передбачено ані відповідальності суддів, які своїми діями або бездіяльністю створюють затримки, які призводять до порушення конвенційного права на розгляд справи у розумні строки, ані порядку оскарження надмірної тривалості розгляду справи.

Бувають випадки, коли поведінка заявника є неналежною та сприяє затягуванню справи. Одним із таких прикладів, коли поведінка заявників стала однією з причин тривалого розгляду спору, є рішення у справі «Чірікоста і Віола проти Італії», де 15-річний строк розгляду було визнано виправданим, оскільки самі заявники 17 разів зверталися з проханням про відстрочення процесу і не заперечували проти 6 перенесень розгляду, здійснених на підставі заяви іншої сторони у справі.

Підсумовуючи викладене, варто зробити висновок, натепер в Україні відсутній механізм захисту права особи від надмірної тривалості розгляду справи. Для наближення національного законодавства до міжнародних стандартів, необхідно передбачити порядок оскарження порушення розумних строків, врегулювати питання відповідальності суддів за спричинені затримки, а також запровадити компенсаційну відповідальність для учасників процесу, які недобросовісно використовують свої процесуальні права та виконують процесуальні обов'язки.

О. О. Лакіза,

здобувач Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

АТЕСТАЦІЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ ЗА УМОВАМИ ПРАЦІ: ПІДСТАВИ І ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ

Правове регулювання атестації робочих місць за умовами праці в Україні велике значення для працівників, оскільки це пов'язано з охороною здоров'я, з встановленням різноманітних надбавок та доплатами, встановленням певних